

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

(назва навчальної дисципліни)
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
(шифр і назва спеціальності)
освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва спеціалізації)
Факультет економічний
(назва факультету)

2025 -2026

Розробник: Кравченко Вікторія Петрівна, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол №1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування _____

(підпис)

Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету _____ економічний

(підпис)

Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	<i>Освітній рівень:</i> <u>Перший рівень вищої освіти (бакалавр)</u>	Лекції	
		32 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	2 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год	114 год
		Вид контролю	
		залік	

Мова викладання: українська

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок управління фінансами за участі фінансових посередників і функціонування ринку фінансових послуг загалом та окремих його сегментів.

Завдання дисципліни полягає у:

- опануванні наукових засад побудови ринку фінансових послуг як цілісного механізму перерозподілу фінансових активів між державою, фізичними та юридичними особами;
- формуванні комплексного розуміння взаємозв'язків, які виникають між учасниками ринку фінансових послуг та системи спеціалізованих фінансових інститутів;
- комплексному розумінні позиціонування фінансових послуг різних фінансових інститутів як на фінансовому ринку в цілому, так і на окремих його сегментах;
- вільному володінні нормативно-законодачою базою, що регламентує діяльність професійних та непрофесійних учасників ринку фінансових послуг;
- висвітленні основних принципів та методів надання фінансових послуг різними фінансовими інститутами;
- розкритті особливостей функціонального механізму ринку фінансових послуг України.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: фінанси, гроші та кредит.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- фактори, що визначають розвиток ринку фінансових послуг на сучасному етапі;
- характеристику суб'єктів ринку фінансових послуг;
- методологічні підходи до вирішення проблеми структуризації ринку фінансових послуг;
- основні види посередницької діяльності, що забезпечують функціонування ринку фінансових послуг;
- особливості інституційної та сегментарної структури ринку фінансових послуг в цілому та його окремих сегментів.

вміти:

- виділяти особливості ринків, що входять до складу ринку фінансових послуг та встановлювати канали їх взаємозв'язку;

- розкрити роль некорпоративного сектору економіки в розвитку ринку фінансових послуг;
- давати детальну характеристику фінансових інструментів, що обертаються на окремих сегментах ринку фінансових послуг;
- характеризувати діяльність інституціональних посередників на ринку фінансових послуг;
- розкрити особливості інституційної та сегментарної структури ринку фінансових послуг та характеризувати умови наближення ринку фінансових послуг України до європейських стандартів розвитку. набути соціальних навичок (soft-skills):
 - здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади ринку фінансових послуг.

Сутність і класифікація фінансових послуг. Ринок фінансових послуг і фінансове посередництво. Державне регулювання ринку фінансових послуг. Саморегулювні організації

Тема 2. Грошовий ринок.

Сутність і структура грошового ринку. Організація та особливості функціонування депозитного ринку. Розрахунково-касові послуги. Цінні папери грошового ринку

Тема 3. Валютний ринок.

Сутність валютного ринку. Валютні операції та види фінансових послуг на валютному ринку. Ринок дорогоцінних металів.

Тема 4. Кредитні послуги на фінансових ринках.

Загальна класифікація кредитних послуг. Кредитування як фінансова послуга ринку позик. Факторингові послуги. Форфейтинг як послуга ринку позик. Лізингові операції на ринку позик. Інші фінансові послуги на ринку позичкового капіталу. Державне кредитування. Міжнародне кредитування.

Тема 5. Посередники кредитного ринку.

Загальна класифікація кредитних посередників. Комерційні банки: класифікація, фінансові ресурси, послуги, ризики. Ломбарди та мікрофінансові небанківські кредитори (зокрема онлайн-кредитори). Установи кредитної кооперації. Лізингові та факторингові посередники.

Тема 6. Фондовий ринок, його інструменти.

Акції. Публічне розміщення акцій. Фондова біржа. Облігації. Похідні цінні папери. Кредитні рейтинги інструментів фондового ринку. Фундаментальний аналіз. Технічний аналіз.

Тема 7. Фінансові послуги посередників на фондовому ринку.

Професійна діяльність на фондових ринках. Брокерська, дилерська діяльність. Андерайтинг. Інвестиційні банки. Рейтингові агентства. Клірингова палата. Депозитарій. Компанії з управління активами. Інвестиційні фонди. Недержавні пенсійні фонди. Страхові компанії.

Тема 8. Фінансові послуги посередників на фондовому ринку

Види ризиків та умови їх виникнення у процесі здійснення операцій на ринку фінансових послуг. Методи управління фінансовими ризиками.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем навчальної дисципліни	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	і н д	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні засади ринку фінансових послуг.	7	2	1			4	14					14
Тема 2. Грошовий ринок.	15	4	2			9	14					14
Тема 3. Валютний ринок.	15	4	2			9	15	1				14
Тема 4. Кредитні послуги на фінансових ринках.	17	5	2			10	15	1				14
Тема 5. Посередники кредитного ринку.	16	4	2			10	15	1				14
Тема 6. Фондовий ринок, його інструменти.	16	4	2			10	15		1			14
Тема 7. Фінансові послуги посередників на фондовому ринку.	16	4	2			10	16		1			15
Тема 8. Фінансові послуги з перейняття ризику.	18	5	3			10	16	1				15
Усього годин	120	32	16			72	120	4	2	0		114

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні засади ринку фінансових послуг.	1	
2	Тема 2. Грошовий ринок.	2	
3	Тема 3. Валютний ринок.	2	
4	Тема 4. Кредитні послуги на фінансових ринках.	2	
5	Тема 5. Посередники кредитного ринку.	2	
6	Тема 6. Фондовий ринок, його інструменти.	2	1
7	Тема 7. Фінансові послуги посередників на фондовому ринку.	2	1
8	Тема 8. Фінансові послуги з перейняття ризику.	3	
	Разом	16	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні засади ринку фінансових послуг.	4	14
2	Тема 2. Грошовий ринок.	9	14
3	Тема 3. Валютний ринок.	9	14
4	Тема 4. Кредитні послуги на фінансових ринках.	10	14
5	Тема 5. Посередники кредитного ринку.	10	14
6	Тема 6. Фондовий ринок, його інструменти.	10	14
7	Тема 7. Фінансові послуги посередників на фондовому ринку.	10	15
8	Тема 8. Фінансові послуги з перейняття ризику.	10	15
	Разом	72	114

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Ринок фінансових послуг» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросворду, ребусу, фінансової гри за тематикою дисципліни).

Теми індивідуальних завдань:

1. Внутрішня та зовнішня інформація для забезпечення ефективності фінансових послуг.
2. Фундаментальний аналіз фінансових ринків.

3. Технічний аналіз фінансових ринків.
4. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці.
5. Фінансові інструменти ринку грошей і ринку капіталів (чеки, векселі, депозитні сертифікати, платіжні картки, акції, облігації, заставні).
6. Фінансові інструменти обслуговування зовнішньоекономічних угод.
7. Похідні фінансові інструменти – ф'ючерси, опціони, свопи, форварди.
8. Інструменти світового фінансового ринку.
9. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці.
10. Поняття і класифікація фінансового посередництва.
11. Небанківські кредитні інститути.
12. Контрактні фінансові інститути.
13. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг в Україні.
14. Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.
15. Характеристика структури ринку фінансових послуг за групою фінансових активів: фінансові послуги на ринку нерухомості.
16. Інституційна структура ринку фінансових послуг.
17. Послуги інститутів у сфері аудиторської діяльності.
18. Довірчі фінансові послуги.
19. Послуги з антикризового управління.
20. Фінансові послуги на грошовому ринку.
21. Інструменти надання фінансових послуг банками.
22. Регулювання ринку банківських послуг в Україні.
23. Фінансові послуги на валютному ринку: платіжно-розрахункові послуги.
24. Фінансові послуги на валютному ринку: послуги з хеджування.
25. Інструменти надання послуг на валютному ринку.
26. Основні види банківських платіжних систем на ринку фінансових послуг.
27. Регулювання валютного ринку в Україні.
28. Види та групи банківських операцій, які здійснюють банки в Україні.
29. Поняття та економічна роль банківського кредиту.
30. Методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками.
31. Лізингові та селенгові операції як форма організації кредитно-фінансових відносин.
32. Економічна сутність та механізм здійснення факторингових операцій.
33. Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок.
34. Фінансові послуги на фондовому ринку.
35. Фінансові послуги з перейняття ризику.
36. Вплив податкової політики держави на розвиток та функціонування юридичних осіб, що надають фінансові послуги.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму;
- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод; інтегровані методи; заняття із використанням ІКТ. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft, програмне забезпечення для проведення опитувань Mentimeter, Kahoot, Trello, Canva, M.E.doc.;
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, участі в лекційних дискусіях, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні :

1. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко. Київ: НаУКМА, 2022. 206 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/Зbac_finan/Rynok-finansovykh-posluh-2022.pdf
2. Близнюк О.П., Іванюта О.М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 255 с.

Додаткові:

1. Берідзе Т., Лохман Н., Пасічник Н. Фондовий ринок: функціонування та розвиток: моногр. Кременчук. 2018. 252 с.
2. Базилевич В. Д. Фондовий ринок: підруч. *Знання* Київ: КНУ, 2016. 686 с
3. Базилевич В. Д. Фондовий ринок: практ. навч. посіб.; *Знання* Київ: КНУ, 2017. 718 с.
4. Еш С. М. Ринок фінансових послуг : підруч. Київ: *Центр учб. літ.*, 2015. 400 с.
5. Долінський Л. Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: теорія, методологія, практика: моногр. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 390 с.

6. Бурмака М. О. Фондовий ринок України: навч.-метод. посіб. Держ. установа "Агентство з розвитку інфраструктури фонд. ринку України" (SMIDA). Київ. АРІФРУ, 2015. 254 с.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI /зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 № 2456-VI. (із змінами). <http://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IY. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV (із змінами) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
7. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний банк України» від 8.09.2012 № 5285-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III (із змінами). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 18.09.2012 р. № 5285-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР (із змінами). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
11. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
12. Закон України від 12.07.2001 № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (із змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.
13. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 із змінами від 16 жовтня 2012 р. № 5463-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
14. Положення (стандарти) бухгалтерського : Затв. Наказом Мінфіну України від 31.03.1999 № 87 із змінами і доповненням станом на 01.01.2013 р. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
15. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 із змінами від 27.06.2013 р. № 627. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.

16. Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР «Про страхування» (із змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

17. Закон України від 05.04.2001 № 2374-III «Про обіг векселів в Україні» (із змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.

18. Про депозитарну систему України: Закон України : від 06.07.2012 р. № 5178-VI Із змінами, внесеними згідно із Законом № 5431-VI від 16.10.2012]. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>>

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

1. Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua>
2. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
3. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
4. Основні показники діяльності банків, Економічні нормативи, Активні та пасивні операції банків, Балансові звіти банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>
5. Методологічні матеріали. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
7. Офіційний веб портал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>
8. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
11. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua>
12. Верховна рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua>